

JUDr. Jiří KRÁTKÝ, M.A.
Zvláštní zmocněnec pro krajanské záležitosti

V Praze dne 23. prosince 2024

Vážení krajané, milí přátelé,

je pro mě již několikaletou milou tradicí oslovit Vás na přelomu roku dopisem krajanského zmocněnce. Do mého dopisu vždy patří malé ohlédnutí za rokem končícím a několik užitečných informací o tom, co nás v krajanské oblasti čeká v roce příštím. Patří sem ale především také mé osobní poděkování Vám všem, kteří jste v uplynulém roce v zahraničí přispěli svou prací do obsahu slova krajanství.

V letošním roce přicházím s novoročním dopisem o něco dříve, než tomu bylo v letech předchozích, a to z jednoho praktického důvodu, kterým je mimořádnost právě končícího roku 2024 a připomenutí si jeho významných mezníků znamenajících velkou změnu pro českou diasporu do budoucna. Chtěl bych se proto v dopise věnovat především třem vybraným oblastem.

Uplynulý rok 2024, jak jste měli možnost sami v zahraničí poznat, byl v krajanské agendě v mnoha směrech rokem mimořádným, a v některých ohledech bez nadsázky i jedinečným. Vedle již dva roky po sobě **stále rostoucího Vašeho nadšení projevujícího se v objemu Vaší práce a krajanských aktivit, vzrůstajícího počtu nových víkendových českých škol a také rostoucí pozornosti věnované Vám v zahraničí ze strany nejvyšších českých ústavních představitelů** během jejich zahraničních cest, vešel uplynulý rok 2024 do krajanských dějin především jako **rok schválení korespondenčního hlasování pro Čechy v zahraničí**, a to hned ve třech typech voleb: parlamentních, prezidentských a evropských. Po více než dvou desetiletích se tak zrealizoval velký **sen českých občanů v zahraničí o možnosti svobodně volit ze zahraničí bez toho, aby voliči byli ve volbě omezeni místem jejich momentálního pobytu**. Neúnavným podporovatelem těchto snah byl po mnoho let od počátku své senátorské funkce až do své smrti v srpnu v r. 2020 dlouholetý předseda Stálé komise pro krajany žijící v zahraničí Senátu PČR Tomáš Grulich. Téměř v symbolickém čase došla do svého legislativního cíle v srpnu 2024 tato hlavní dlouhodobá priorita zahraničních Čechů. Česká republika se schválením korespondenční volby v novele zákona č. 268/2024 Sb. o správě voleb zařadila mezi ostatní moderní evropské země, které vědomy si národních hodnot a přínosů své diaspory pro mateřský stát, pamatují na své občany v zahraničí a **usilují o jejich bližší sepjetí s mateřskou vlastí**. I my věříme, že stejný efekt přinese korespondenční volba pro náš stát.

Schválením možnosti distanční volby však cesta za hlubším sepejetím mezi občanem v zahraničí a mateřským státem teprve začíná. Na příkladu sousedního Slovenska, které má s korespondenční volbou již dvacetiletou velmi dobrou konkrétní zkušenost, vidíme, že teprve praktickým osvojením si korespondenčního způsobu hlasování občanem se mohl tento nástroj stát skutečně efektivním. Češi budou mít první příležitost k výkonu volebního práva hlasování korespondenčním způsobem již v příštích parlamentních volbách na podzim 2025. Je však do té doby **zapotřebí dvou aktivních kroků ze strany voliče**. Prvním z nich je potřeba **zapsat se do zvláštního seznamu voličů** u Vašeho nejbližšího velvyslanectví nebo generálního konzulátu ČR, kam spadáte podle Vašeho fyzického bydliště v zahraničí, což můžete učinit již nyní, a to osobně na velvyslanectví nebo zasláním poštou s ověřeným podpisem pod žádostí, případně elektronicky datovou schránkou nebo od 1. dubna také prostřednictvím internetové platformy „Portálu občana“. **Druhým krokem je požádat tento úřad o korespondenční způsob hlasování**, a to okamžitě po vyhlášení voleb prezidentem republiky, které očekáváme na jaře v měsících květnu nebo červnu. Oba tyto kroky lze učinit odděleně nebo i společně, a to pěti základními způsoby. Zůstává jen na Vás se rozhodnout, který z nich je Vám nejbližší a jakou cestu si k registraci a žádosti o korespondenční volbu zvolíte.

V každém případě je dobré, abyste se na korespondenční způsob hlasování dopředu připravili. A proto především těm z Vás, kteří jste ze zahraničí zvyklí na moderní elektronickou komunikaci s úřady na dálku, ale nemáte například ještě v Česku zřízenou datovou schránku, přístup do „Portálu občana“ nebo aspoň pro tento účel potřebnou českou bankovní identitu pro pozdější zřízení na dálku takového přístupu, doporučuji využít jakékoliv Vaší nejbližší návštěvy Česka, třeba již právě v době vánočních, novoročních nebo velikonočních svátků, případně jarních nebo letních dovolených. Doporučuji to z praktických důvodů, protože vím, že řadu prvních technických kroků v tomto směru se vyplácí udělat spíše ve vlasti, ať již jde o zřízení datové schránky nebo přihlášení se do elektronického „Portálu občana“. Případně se v Česku můžete v momentu pochybností operativně obrátit na nejbližší českou poštu nebo městský úřad provozující platformu CzechPoint. Nová zákonná úprava přístupu ke korespondenční volbě nabízí na výběr z celkem pěti způsobů registrace pro volby v obou krocích, kde vedle dvou forem elektronické registrace na dálku, ať již prostřednictvím Portálu občana nebo Vaší datové schránky, samozřejmě zůstávají v platnosti i možnosti tradiční, tj. poštovním zasláním žádosti na velvyslanectví s úředně ověřeným podpisem nebo samozřejmě také osobním podáním přímo na českém velvyslanectví, generálním konzulátu a v některých případech také na konzulátu honorárním. Tuto poslední variantu však doporučuji dopředu telefonicky před Vaší cestou ověřit, neboť ne každý honorární konzulát má tuto činnost svěřenou ve svém portfoliu.

Pro Vaši snadnější praktickou orientaci je přílohou tohoto dopisu i jednostránkový časový itinerář Vaší možné cesty ke korespondenční volbě v roce 2025. Další informace budou následovat na stránkách MZV nebo Vašich nejbližších zastupitelských úřadů v příštích týdnech. O informace se budeme s Vámi pravidelně dělit a tyto informace sdílet. Věřím, že Váš dlouhodobý zájem o korespondenční hlasování je stále stabilní a Vaše účast ve volbách na podzim 2025 tento zájem jen potvrdí.

Nebyla to však jen korespondenční volba, která nás v roce 2024 potěšila. Krajanský svět je svými tématy velmi bohatý. Byly to proto i konkrétní výsledky a posun v další dlouhodobé krajanské prioritě, kterou je **krajanské školství**. Radost nám proto udělaly konkrétní úspěchy v **posilování krajanského školství**, které se **projevily ve statistikách i ve**

výzkumu. Naším hlavním společným cílem je odstraňování zbytečných administrativních překážek, které stojí v cestě českých dětí při přechodu ze zahraničního prostředí do domácího. Patří sem i zájem na **zvyšování míry propojení krajanského školství s domácím českým vzdělávacím systémem**, včetně např. tolik žádaného zavádění **on-line programů** v rámci **kombinované výuky na českých krajanských smluvních školách v zahraničí**. Udržení tohoto posilujícího trendu v zajištění **kompatibility mezi krajanským a domácím školstvím**, navíc s možností získání i **odborné certifikace při výuce českého jazyka v zahraničí**, je **pro české rodiče a jejich děti velkou motivací** k pravidelné sobotní školní docházce. Krajanské školství budí zasloužený zájem a pozornost rodičů i institucí. Současně však vyžaduje nejen odbornou a praktickou zkušenost s výukou, ale i se zahraničním prostředím. Je proto pro nás všechny velkou výzvou.

Zdaleka se nejedná jen o to, zda si budou děti rozumět se svými českými prarodiči během letních prázdnin trávených v Česku, i když i toto je pro nás samozřejmě důležité. Všichni si dnes velmi dobře uvědomujeme, že především **na českých školách v zahraničí a jejich výuce dnes velmi záleží, jak bude vypadat budoucnost krajanské komunity v příštích desetiletích** a jak v konkurenci s jinými vlivy moderních technologií bude úspěšně **pokračovat v zahraničí mezigenerační předávání si českého jazyka a českých reálií** z rodičů na děti, nebo z prarodičů na vnoučata. Jedná se o důležité téma, a to tím spíše, že prováděné moderní výzkumy i potvrzující praxe ukazují, že je to právě **včasné systémové kulturní a jazykové propojení ve škole**, které vytváří u českého dítěte v dalším dospívání **silné emoční, kulturní, a především celoživotní pouto dospívajícího člověka k mateřské vlasti**. Důležité je to především mezi českými dětmi vyrůstajícími v zahraničním prostředí ve smíšených rodinách. Zdá se, že českým školám se naplňování tohoto poslání v posledních letech úspěšně daří. Velmi mě proto těší, že mohu v roce 2024 také vidět **pozitivní trend výrazného nárůstu počtu českých krajanských škol, a to často v místech, kde zatím školy neexistovaly**, jako byla např. Florida. Jen za posledních pět let českých škol ve světě přibýlo více než padesát. Aktuální číslo nám napovídá o existenci cca sto padesáti českých škol ve světě.

Vedle této velmi radostné statistiky se v končícím roce podařilo dosáhnout v krajanském školství několika velmi užitečných a velmi praktických cílů. Patří mezi ně zařazení v českém školském systému **„mezinárodní maturity“ (IB)** na stejnou úroveň s tzv. „evropskou maturitou“ (EB). Je to důležité pro automatické uznání zahraniční maturity bez další potřeby nostrifikace pro účely přijímacího řízení na české vysoké školy u českých studentů ze zahraničí. Studentům se tím často ušetří nejen další finanční náklady spojené s nostrifikací, ale někdy také i marně ztracený rok čekání na vyřízení všech administrativních záležitostí při přechodu ze zahraničí při sladování předchozího zahraničního a nového domácího českého studijního kalendáře.

MZV v roce 2024 prostřednictvím peněžních darů školám podpořilo **vznik nových učebnic „Český jazyk kolem světa“**. Jedná se o projekt, který vznikl přímo z iniciativy škol a z identifikace této jejich dlouhodobé konkrétní potřeby. Jedná se o učebnice, které vyplňují prázdné místo na dnešním českém trhu a zaměřují se **na specifické potřeby dětí krajanů na českých školách v zahraničí s češtinou jako tzv. zděděným jazykem**, což je označení jazyka, který pro děti není jazykem cizím, ale na druhé straně ani jazykem rodným. Je jakousi mezi-kategorií, ke které se odborná pedagogická věda aktivně propracovává v kontextu moderní zvýšené pracovní migrace teprve v posledních několika letech. Věřte, že je lidská radost i národní hrdost vidět v zahraničí v krajanských školách nebo na školních

vystoupeních české děti hovořit, recitovat nebo i zpívat stejnou češtinou, jakou známe u českých dětí v českém domácím prostředí. A představte si také překvapení, kdy na americké univerzitě v Utahu před Vámi v aule sedí padesátka česky hovořících vysokoškolských amerických studentů. To všechno jsou však jen střípky, které si odnáším v paměti z řady cest a zkušeností z roku 2024.

Jedná se o **konkrétní výsledky, které posouvají naše společné snažení o vytváření pevné vazby mezi krajany a státem v dalších generacích** a které samozřejmě **nepřichází automaticky**. Do tohoto krajanského školního obrazu roku 2024 proto nezbytně patří vedle naší podpory finanční také odborná podpora instituční v čele s MŠMT, DZS, Senátem a PS PČR, podpora odborná ze strany vysokých škol a odborných pracovišť v čele s Karlovou univerzitou a Ústavem odborné a jazykové přípravy. Nic z toho byl však nebylo možné bez Vašeho osobního nasazení ve školách a vnímaného obrovského nadšení, které vkládáte v podobě velkých objemů dobrovolnické práce do Vaší práce v zahraničí. Měl jsem možnost osobně vše toto poznat a zažít spolu s Vámi několikrát, ať již to byly regionální konference učitelů a ředitelů českých krajanských škol v Tauranze na Novém Zélandu, Torontu, Milánu nebo dříve na světových konferencích v Praze. Stejný pocit si přivázely letos i kolegyně z našeho krajanského oddělení z Frankfurtu nad Mohanem ze setkání českých škol v Německu nebo z inspekčních cest DZS a MŠMT na českých školách a lektorátech ve Francii, Itálii, Chorvatsku a Slovinsku.

Ruku v ruce s tímto trendem samozřejmě pokračovalo v roce 2024 i postupné přesouvání hlavního **těžiště finanční podpory MZV** ve prospěch krajanských škol a vzdělávacích projektů. **Zájem o další posilování českých škol v zahraničí je mezi Vámi krajany skutečně velký**. Ukazují to mimo jiné i výsledky současného **aplikovaného výzkumu v krajanské politice, na kterém se podílela v r. 2024 Karlova univerzita a Etnologický ústav Akademie věd ČR a Technologická agentura ČR**.

S úkolem posilovat krajanské školství vstupují MZV, MŠMT a DZS na prahu nového roku 2025 se svými partnery i do procesu přípravy **nového pětiletého krajanského programu Podpory českého kulturního dědictví v zahraničí na léta 2026–2030**. Počítáme ale i s novými alternativami, které jsme doposud v programech zatím neměli. Jejich cílem je do budoucna zásadně **posílit české krajanské školství ve světě a vybudovat institucionální síť jeho podpory ještě robustnější**. Částečně se inspirujeme u ostatních evropských zemí a částečně jdeme vlastní cestou. Snažíme se proto například ve spolupráci s českými univerzitami, Domem zahraniční spolupráce a MŠMT prosadit do praxe **systémové vysílání čerstvých absolventů nebo studentů pedagogických a filozofických fakult k jednotlivým českým školám v zahraničí**. Podobně chceme ještě silněji **podporovat zapojování individuálních pedagogických odborníků a spisovatelů dětských knih** do aktivit krajanských škol. Veškeré toto úsilí je zaměřené na **zvyšování úrovně výuky v českých školách v zahraničí**.

Vedle Programu českého kulturního dědictví v gesci MZV a MŠMT, věnují obě ministerstva do této podpory i další prostředky. MZV tak např. prostřednictvím jednotlivých velvyslanectví věnuje na podporu českého jazyka v zahraničí finanční prostředky v rámci **podpory bohemistiky. Poptávka po bohemistických projektech v zahraničí rok od roku roste**. Roste však i poptávka po jejich kvalitě a co největším odborném i laickém dosahu u jednotlivých akcí. I proto vždy doporučuji našim zastupitelským úřadům spojit síly s českými lektory působícími na zahraničních univerzitách, což se v r. 2024 osvědčilo několikrát k všestranné spokojenosti úřadů, univerzit, lektorů i odborné a laické veřejnosti. Příkladem za

všechny může být trojstranná spolupráce v tomto roce českého velvyslanectví v Bruselu s českým lektorátem na Université Libre de Bruxelles a ÚJOP Praha. Příkladů by na toto téma bylo ale mnohem více.

Rád bych ve výčtu vnímané radosti z Vaší práce v roce 2024 zmínil i další oblasti a **množství Vašich aktivit**, a to především s důrazem na ty, které jsou **rozvíjené Vámi přímo ve Vašich zemích a městech**. Přirozeně zde nemohu ani zdaleka v mém dopise zmínit všechny, proto se Vám dopředu již nyní omlouvám.

Jen na našem webu krajského oddělení jsme v kolonce aktualit https://mzv.gov.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/krajane/aktualni_informace/index.html zveřejnili těchto akcí, na kterých jsme se rovněž podíleli za uplynulý rok přes sto dvacet. Přesto mi dovoluji uvést za všechny např. jarní regionální konference českých krajských škol v Austrálii a na Novém Zélandu, severoamerických škol v kanadském Torontu, teritoriální konference v Itálii a Německu, jarní krajské oslavy našich belgických spolků v Bruselu při příležitosti oslav 120. výročí založení Besedy v Belgii, květnovou návštěvu krajanů v Bratislavě a Vídni, červnové oslavy 15. výročí české školy v Curychu a 10. výročí Českého klubu Curych v Adlisvilu, podzimní oslavy 150 let založení Besedy Záhřeb, podzimní sérii krajských akcí v Orindě v Severní Kalifornii, zářijová setkání s krajany v Portlandu a v Istanbulu, podzimní oslavy 30. výročí založení prvního krajského spolku v Miláně a 10. výročí Spolku česko-italského přátelství ve Val di Ledro, prosincové krajské adventní oslavy v Římě, ale především také dva letní jazykové tábory pro české děti z Ukrajiny a Chorvatska konané v Řevnicích u Prahy a na jaderském ostrově Pašman v Chorvatsku. Zde bych obzvláště rád poděkoval oběma zastřešujícím krajským organizacím Svazu Čechů v Chorvatsku a České národní radě na Ukrajině, českému velvyslanectví v Záhřebu, stejně jako českým učitelům z řad dobrovolníků, kteří tuto odvážnou krajskou pedagogickou misi již podruhé na sebe převzali. Dovolte mi také na konci roku 2024 poblahopřát českým krajanům do rumunského Banátu, kteří po pětiletém úsilí budou poprvé v historii zastoupení v rumunském parlamentu českým poslancem, podobně, jako je tomu zatím jen v Chorvatsku. A pokud jsem již zabloudil na Balkánský poloostrov, rád bych chtěl poblahopřát také českým krajanům v Bělehradě k oficiálnímu podzimnímu zahájení činnosti Českých center v historické budově České Besedy. Programová nabídka Českých center v Bělehradě jistě posílí i obraz české komunity v Srbsku, zemi s tradiční českou komunitou a bohatou historií.

V návaznosti na předchozí příkladný seznam akcí bych chtěl poděkovat Vám všem, protože mi bylo potěšením Vás v roce 2024 moci navštívit jak přímo ve Vašich zemích a vidět výsledky Vaší práce, tak Vás moci přijímat při setkáních v Praze při Vašich návratech do vlasti. Děkuji tím současně i Vám všem a omlouvám se, pokud jsem Vaši pozvání k cestám již nemohl v roce 2024 z časových důvodů přijmout. Bylo nám však velkým potěšením moci Vás přivítat několikrát doma v Praze, kam jste přijížděli ať již jako jednotlivci nebo jako skupiny. Velkou radost jsme měli jako organizátoři z červnového **přijetí zahraničních Sokolů v Černínském paláci v předvečer zahájení XVII. všesokolského sletu v Praze**, stejně jako z listopadové návštěvy vídeňské krajské skupiny **Alumni CZ Austria**. Je nám vždy potěšením setkat se s Vámi v Praze a děkujeme za Váš projevený zájem o setkání při Vašich návratech do vlasti.

Jak můžete vyčíst z předchozího příkladného seznamu, akcí přinesl krajský rok 2024 díky Vám skutečně mnoho. Pro rok 2025 budeme v tomto trendu společně pokračovat. Máme pro Vás ve spolupráci s MŠMT, DZS a ÚJOP připravenou v Praze **tradiční letní sérii krajských kurzů českého jazyka**. Čtyřtýdenní kurz se bude v roce 2024 odehrávat

v termínech 14. 7.–8. 8. 2025. Kurz metodiky výuky češtiny v zahraničí bude probíhat v termínu 25. 8.–5. 9. 2024. Přihlášky do těchto kurzů je zapotřebí vyplnit online do 15.3. 2025: <https://www.studujnavs.gov.cz>. Ještě dříve se **nicméně potkáme na on-line konferencích**. V **neděli 12. ledna v 17 hodin** to bude k obecným otázkám krajanství a krajanského školství a **ve čtvrtek 10. dubna v 19 hodin** k tématu korespondenčních voleb v roce 2025.

Nyní už mi opravdu nezbývá než ještě jednou poděkovat Vám všem ve světě za Vaši práci a nadšení, které do péče o naši diasporu vkládáte. Jsem rád, že Vás v zahraničí máme, a jsem vděčný za to, že máte zájem udržovat pevnou vazbu s vlastí a přinášet do ní část Vaší zahraniční zkušenosti. Doufám, že v příštím roce budou naše společná setkání pokračovat, ať už v Česku nebo u Vás v krajanských komunitách.

Těším se na viděnou a do nového roku 2025 Vám přeji pevné zdraví, elán, štěstí a spokojenost.

S úctou

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'Schütz', written in a cursive style.